

Včelařský rok a bioklimatické včelařské oblasti

Podrobnosti

Zveřejněno 7. 4. 2005 13:05

Napsal Ing. Antonín Přidal, Ph.D.

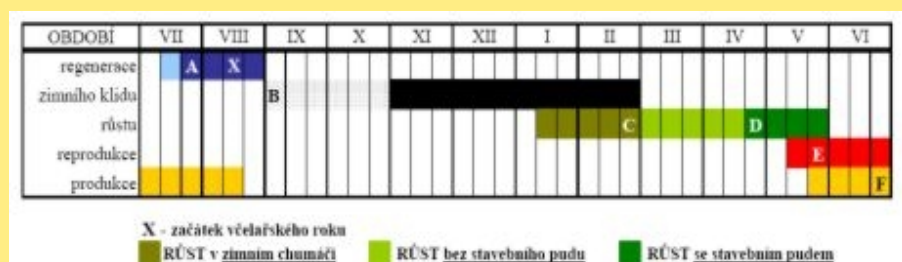
Zobrazeno: 4529

Chovatelské úsilí má být všestranně zaměřeno na dosažení produkční kondice všech včelstev. Poněvadž včely jsou závislé na přírodních zdrojích potravy a tím na vegetačních a povětrnostních podmínkách, musí ošetřování včelstev vycházet z vývojového cyklu včel, který se uskutečňuje právě v závislosti na rozvoji přírody v průběhu roku, kdy ve včelstvu postupně dochází ke všem životním projevům.

Z uvedeného je zřejmé, že potřebu jednotlivých zásahů nelze datovat podle kalendáře běžného, nýbrž podle kalendáře fenologického. Podle stavu přírody odhadujeme připravenost včelstva na jednotlivé zásahy. Na základě spojení poznatků kalendáře fenologického a biologických zákonitostí vzniká kalendář chovatelský, často označovaný pojmem **včelařský rok**, který se nekryje s kalendářem běžným, a to jak svým začátkem a koncem, tak ani svým dělením.

Jednotlivé vývojové fáze včelstva začínají s postupnými změnami ve vegetaci. Proto byly vyčleněny tzv. **vůdčí včelařské rostliny**, které signalizují nástup jednotlivých období. Z níže uvedených tabulek (tab. 1 a tab. 2) je patrné autorovo revidované členění včelařského roku včetně všech aspektů fenologickobiologických, které jsou vztaženy ke kalendáři běžnému. Nově se zařazuje tzv. **období produkční**, které v posloupnosti vývoje včelstva během roku doposud chybělo. Z následujícího je zřejmé, že každé dělení má jisté nedostatky, ale i tak je třeba říci, že uvedené schéma může usnadnit pochopení principu kontinuity včelařského roku.

Tab. 1: Včelařský rok - klikněte na tabulku pro zvětšení

Některá období se mohou i překrývat. To je způsobeno tím, že v jednotlivých letech není soulad mezi kalendářem fenologickým a běžným a tím ani s kalendářem biologickým (vývojem včelstva). Dalším důvodem je, že zdaleka ne všechna včelstva se musejí každým rokem rojit, a tak například po fázi růstu nastupuje ihned období produkční (pokud pomíneme odchov trubců). Jiným důvodem, proč se jednotlivá období ve schématu překrývají, mohou být rozdílné přírodní podmínky, ve kterých včelstva chováme. Území České republiky je velmi členité, od úrodných nížin až po horské oblasti. Lze tedy vytušit, že ošetřování včelstev se také odvozuje od **bioklimatické včelařské oblasti**. Tyto oblasti vypracovali po 2. světové válce Prof. Tomšík (pro ČR) a Prof. Hejtmánek (pro SR). Prof. Tomšík rozdělil území CR do tří bioklimatických včelařských oblastí:

včelařská oblast raná nížinnás podoblasti

časně ranou;

včelařská oblast střední pahorkatinnás podoblastmi

nižší středohorní a

vyšší středohorní;

včelařská oblast pozdní horská.

Při stanovení rozsahu těchto oblastí se vycházelo z fenologických záznamů o rozkvětu **vůdčích včelařských rostlin**, signalizujících nástup jednotlivých období včelařského roku. Podle těchto bioklimatických oblastí se mohou včelaři řídit při posuzování trvalého i kočovného stanoviště, rozhodovat, z jaké oblasti získat matky, jaký typ produkce mohou očekávat (viz. další odstavec) aj. Včelaři si mohou přibližně určit, kdy asi, ve vztahu k vůdčím včelařským rostlinám, může nastat začátek určitého zdroje snůšky. Při tom se musejí opírat i o vlastní fenologická pozorování a vycházet ze znalosti rašení či rozkvětu tzv. **signalizačních včelařských rostlin**, rozkvétajících přibližně šest týdnů před vůdčími rostlinami (např. dřín -> ovocné stromy, třešeň ptačí -> akát). Při vycházení z časových intervalů v kvetení včelařských rostlin je nutno postupovat obezřetně s přihlédnutím k možnosti prodloužení nebo zkrácení intervalu v závislosti na celkovém průběhu počasí, zvláště v zimě, která ovlivňuje nástup a průběh včelařského předjaří.

Tab. 2: Vůdčí včelařské rostliny s návazností na biologická období včelstva

označení	vůdčí včelařská rostlina	včelařské fenologické období	biologická fáze včelstva
A	žitné žně	<i>podletí</i>	REGENERACE
B	vegetační klid	<i>podzim a zima</i>	KLID a RŮST v zimním chumáči
C	olše lepkavá	<i>předjaří</i>	RŮST - fáze bez stavebního pudu
D	třešeň ptačí (srstka)	<i>jaro</i>	RŮST - fáze se stavebním pudem
E	trnovník akát	<i>časně léto</i>	REPRODUKCE a PRODUKCE
F	lípa malolistá	<i>plně léto</i>	PRODUKCE

Podle typu oblasti se lze zaměřit i na produkci určitého druhu medu. Například akátový med lze produkovat spolehlivě pouze v raných oblastech a zejména v podoblasti časně rané. Ve včelařských středních pahorkatinných oblastech již akáty nemedují. I když na teplejších mikrostanovištích podoblasti nižší středohorské v sousedství raných oblastí akáty nějaký nektar vyprodukují, ale rozhodně se nedaří produkovat větší množství druhově čistého akátového medu. V případě medovicových medů v raných oblastech je situace ještě kategoričtější. V těchto oblastech nelze získat tmavé medovicové medy, protože zde rostou pouze listnáče, které hostí producenty, jejichž medovice je obvykle jantarové barvy (např. lípy). Je proto vyloučené, aby například silně tmavé medovicové medy se zeleným nádechem pocházely z raných oblastí a naopak medy akátové z oblastí horských. Jasně je to zejména v těch případech, kdy se například určitá kultura v oblasti nepěstuje vůbec (např. slunečnice na semeno ve vyšších oblastech).